

FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o. Varaždin

Interni pravilnik o postupcima i mjerama koje Društvo primjenjuje s ciljem sprečavanja zlouporaba tržišta

Dokument pripremile:	<ul style="list-style-type: none">▪ Martina Rončević, FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.▪ Snježana Mihinjač Horvat, FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.
Dokument odobrile:	<ul style="list-style-type: none">▪ Snježana Mihinjač Horvat, FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.▪ Martina Rončević, FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o.
Datum izrade:	30. lipnja 2009.
Datum zadnje izmjene:	17. kolovoz 2020.
Oznaka dokumenta:	FMVR.PR.003

Na temelju odredaba Uredbe (EU) br. 596/2014 o zlouporabi tržišta, te Delegirane uredbe (EU) 2016/957 i Delegirane uredbe (EU) 2016/522, obje kao dopuna Uredbe (EU) 596/2014 (dalje u tekstu: MAR regulativa) Uprava društva FIMA-VRIJEDNOSNICE d.o.o. (u nastavku: Društvo) donijela je sljedeći;

INTERNI PRAVILNIK O POSTUPCIMA I MJERAMA KOJE DRUŠTVO PRIMJENJUJE S CILJEM SPREČAVANJA ZLOUPORABA TRŽIŠTA

I. UVOD

Članak 1.

Ovim se Pravilnikom u Društvu uspostavljaju mjere i utvrđuju postupci usmjereni na sprječavanje zlouporaba tržišta kapitala.

Sprječavanje zlouporaba tržišta podrazumijeva zabranu trgovanja na temelju povlaštenih informacija, zabranu nezakonitog objavljivanja povlaštenih informacija te zabranu manipuliranja tržištem i pokušaja manipuliranja tržištem.

Manipuliranje tržištem je poduzimanje radnji od strane bilo koje fizičke ili pravne osobe, kojima se kod drugih sudionika na tržištu kapitala stvara ili može stvoriti kriva ili obmanjujuća slika o ponudi ili potražnji, cijeni ili prometu jednoga ili više financijskih instrumenata, vlasništvu nad jednim ili više financijskih instrumenata, odnosno izdavatelju jednoga ili više financijskih instrumenata.

Trgovanje na temelju povlaštenih informacija pojavljuje se kad osoba posjeduje povlaštene informacije i koristi te informacije pri stjecanju ili otpuštanju, za vlastiti račun ili za račun treće osobe, izravno ili neizravno, financijskog instrumenta na koji se ta informacija odnosi. Korištenje povlaštenih informacija za otkazivanje ili izmjenu naloga u vezi s financijskim instrumentom na koji se ta informacija odnosi kad je nalog predan prije nego što je dotična osoba posjedovala povlaštenu informaciju također se smatra trgovanjem na temelju povlaštenih informacija.

Članak 2.

Društvo ovim Pravilnikom eksplicitno podržava i potiče provođenje MAR regulative.

II. OBVEZE DRUŠTVA

Članak 3.

Društvo je obvezno uspostaviti i održavati mjere, sustave i postupke kojima se osigurava: (i) kontinuirano praćenje svih primljenih i prenesenih naloga za trgovanje vrijednosnim papirima te svih izvršenih naloga u svrhu otkrivanja i identificiranja naloga i transakcija koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem, (ii) preduvjete za dostavu prijave sumnjivih transakcija i naloga Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: HANFA) prema predlošku koji je sastavni dio ovog Pravilnika kao Prilog III. (dalje u tekstu: Prilog III) s ciljem sprječavanja zlouporaba tržišta. Prethodno opisane obveze primjenjuju se na sve naloge neovisno o svojstvu u kojem je nalog zadan ili transakcija izvršena, neovisno o vrsti klijenata, te neovisno o tome jesu li nalozi zadani ili transakcije izvršene na mjestu trgovanja ili izvan njega.

Društvo je obvezno osigurati da su prethodno spomenute mjere, sustavi i postupci: (i) primjereni i proporcionalni u odnosu na razmjer, veličinu i prirodu poslovanja, (ii) predmet redovite procjene

barem jedanput godišnje, (iii) jasno dokumentirani u pisanom obliku, uključujući sve promjene ili ažuriranja.

Članak 4.

Zaposlenici Društva koji su s obzirom na poslove radnog mjesta uključeni u obradu naloga i transakcija, uključeni su i u praćenje, otkrivanje i identificiranje naloga i transakcija koji bi mogli predstavljati zlouporabu tržišta. Društvo je obvezno organizirati i osigurati učinkovito i sveobuhvatno osposobljavanje svih zaposlenika, a posebice zaposlenika uključenih u poslove obrade naloga i transakcija.

Članak 5.

Društvo je obvezno poticati zaposlenike na prijavu svih postupaka i radnji, a za koje uoče da bi mogle biti usmjerene na zlouporabu tržišta kapitala.

Nadalje, Društvo je obvezno u slučaju postojanja dvojbi predstavljaju li određeni postupci i radnje manipuliranje tržištem kapitala savjetovati zaposlenika, ako zaposlenik to zatraži.

Društvo je također obvezno upozoriti sve zaposlenike na postojanje internih i eksternih sankcija za nepridržavanje obveze obavještanja HANFA-e u slučaju opravdane sumnje na zlouporabu tržišta.

Društvo je dužno čuvati tijekom razdoblja od 5 godina informacije kojima se dokumentira analiza provedena u pogledu ispitanih naloga i transakcija koji bi mogli predstavljati zlouporabu tržišta, a takva se dokumentacija i podaci pohranjuju u elektronskom obliku na Intranetu Društva.

III. MJERE ZA SPREČAVANJE, PRAĆENJE I OTKRIVANJE ZLOUPORABA TRŽIŠTA

Članak 6.

Mjere koje Društvo primjenjuje za sprečavanje, praćenje i otkrivanje zlouporaba tržišta trebale bi omogućiti pojedinačnu i usporednu analizu svih zadanih naloga i izvršenih transakcija te proizvoditi znakove upozorenja koji ukazuju na aktivnosti koje iziskuju dodatnu analizu. Također mjere moraju omogućiti odgovarajuću razinu analize koju provode zaposlenici pri praćenju, otkrivanju i identifikaciji transakcija i naloga koji bi mogli predstavljati zlouporabu tržišta.

Radnje i postupci koji predstavljaju pokazatelje manipulativnog ponašanja povezanog s lažnim ili obmanjujućim signalima i držanjem cijena odnosno manipulativnog ponašanja povezanog s upotrebom fiktivnih postupaka ili svakog drugog oblika obmane ili prijave te vrste informacija koje predstavljaju povlaštene informacije pobliže su opisani u Prilogu I. i II. ovog Pravilnika.

Zaposlenici su obvezni prilikom analize konkretnih situacija voditi se navedenim informacijama i pokazateljima.

Članak 7.

Mjere koje je Društvo implementiralo s ciljem sprečavanja, praćenja i otkrivanja zlouporaba tržišta mogu se podijeliti na:

- a) mjere kojima se zaposlenicima Društva nalaže određeno postupanje - pod točkom IV Pravilnika opisane su obveze zaposlenika Društva;
- b) mjere edukacije svih zaposlenika Društva – pod točkom V Pravilnika opisane su obveze funkcije praćenja usklađenosti (dalje u tekstu: Odgovorna osoba) vezano za edukaciju zaposlenika;
- c) mjere usmjerene na zaduženja i obveze Odgovorne osobe - pod točkom V Pravilnika opisana su zaduženja i odgovornosti Odgovorne osobe s ciljem provedbe mjera utvrđenih ovim Pravilnikom unutar Društva;
- d) mjere kojima je cilj osigurati pravodobno izvješćavanje zaposlenika uključenih u obradu naloga i transakcija o signalima koji mogu ukazivati na zlouporabe tržišta, odnosno manipuliranje tržištem –

sastoje se od izvještaja o nalogima i transakcijama prema sljedećim interno definiranim signalimakoji mogu ukazivati na zlouporabe tržišta:

- visok udio prometa klijenta u trgovinskom danu po dionici uz znatan pomak cijene u odnosu na zadnju cijenu od prethodnog dana,
- transakcije dionicama sa znatnim pomakom cijene uz istovremeni visok udio iste dionice u portfelju klijenta,
- opetovano zadavanje ili povlačenje naloga pred kraj zatvaranja burze ili u fazi dražbe,
- visok omjer otkazanih naloga u odnosu na broj otvorenih naloga,
- istovremeno zadavanje više naloga na strani kupnje i/ili prodaje,
- veći broj transakcija između dva klijenta u definiranom razdoblju.

Na dnevnoj razini, za transakcije i naloge vrijednosnim papirima koji su uvršteni na uređeno tržište Zagrebačke burze, u brokerskom programu Hyperion kreira se izvještaj koji se potom šalje na adresu elektroničke pošte zaposlenika koje određuje Uprava Društva. Cilj je da se zaposlenicima uključenim u poslove u odjelu trgovanja kao i Odgovornoj osobi osigura određena razina automatizacije za potrebe analize iz čl. 6 ovog Pravilnika pri praćenju, otkrivanju i identificiranju transakcija i naloga koji bi mogli predstavljati zlouporabu tržišta.

Društvo je implementiralo i dodatna ograničenja za klijente Društva, korisnike eTrade brokerske usluge s ciljem smanjenja mogućnosti manipulativnog ponašanja kroz ograničenja prilikom unosa naloga putem internet aplikacije, a to su:

- nemogućnost zadavanja kontranaloga pod istim uvjetima od strane istog klijenta,
- nemogućnost zadavanja naloga vrijednosti manje od 500,00 kn.

IV. OBVEZE ZAPOSLENIKA DRUŠTVA

Članak 8.

Zaposlenici Društva obvezni su postupati afirmativno u identifikaciji postupaka i radnji koje bi mogle upućivati na zlouporabe tržišta.

Članak 9.

Zaposlenici Društva uključeni u poslove obrade naloga i transakcija obvezni su:

- Kontinuirano se educirati na području regulacije, tehnike i etike trgovanja na tržištima kapitala te prisustvovati edukaciji koju organizira Odgovorna osoba, barem jedanput godišnje,
- Prilikom obavljanja svojih svakodnevnih radnih zadataka aktivno primjenivati najviše etičke standarde koji su usmjereni na jačanje povjerenja investitora u sustav trgovanja i integritet tržišta kapitala u cjelini i u tom smislu koristiti izvješća temeljem signala iz čl. 7 ovog Pravilnika za potrebe otkrivanja eventualnih naloga i transakcija usmjerenih na zlouporabu tržišta,
- Prilikom analize naloga i transakcija zaposlenici su obvezni uzimati u obzir pokazatelje iz Priloga I. i II. ovog Pravilnika,
- Odmah se ograditi od bilo kakvih postupaka i radnji koje bi mogle biti u suprotnosti s bilo kojim propisom koji uređuje poslovanje na tržištu kapitala, a osobito u slučaju sumnje na radnje i postupke koji bi mogli predstavljati zlouporabe tržišta,
- Odmah obavjestiti HANFA-u odnosno Odgovornu osobu u slučajevima sumnje na postupke i radnje koje bi mogle predstavljati zlouporabe tržišta,

- Tražiti savjet Odgovorne osobe u svim slučajevima kad zaposlenik ne može sa sigurnošću odbaciti sumnju da se u pojedinom slučaju radi o radnjama i postupcima usmjerenim na zlouporabu tržišta kapitala,
- Surađivati s HANFA-om u svim slučajevima istrage zbog sumnje u zlouporabe tržišta,
- Čuvati svu dokumentaciju i podatke koja može poslužiti kao dokaz prilikom utvrđivanja zlouporaba na tržištima kapitala,
- Pružiti HANFA-i na uvid svu dokumentaciju u slučajevima istrage zbog sumnje na zlouporabe tržišta.

Članak 10.

Odredbe ovoga Pravilnika krši i onaj tko zna za postupke i radnje koje predstavljaju zlouporabe tržišta, a ne prijavi ih.

Članak 11.

Zaposlenik Društva, ovisno o okolnostima, ovlašten je o postupcima i radnjama za koje opravdano sumnja da predstavljaju zlouporabu tržišta izravno obavijestiti HANFA-u, bez prethodnog obavještanja Odgovorne osobe, pri čemu je obavezan naknadno obavijestiti i odgovornu osobu uz navođenje svih potrebnih podataka i obrazloženje zašto smatra da predmetne radnje i postupci predstavljaju zlouporabu tržišta.

Obavijest HANFI ima sadržaj kako je definirano Prilogom III ovog Pravilnika, a uz obavijest je potrebno dostaviti i sve druge informacije i popratne dokumente koji se mogu smatrati bitnima.

Ako podaci iz prethodnog stavka nisu dostupni pošiljatelju u trenutku slanja obavijesti, u obavijesti se navode barem razlozi zbog kojih zaposlenik opravdano sumnja da bi transakcija mogla predstavljati zlouporabu tržišta.

Obavijest HANFA-i šalje se na obrascu koji je sastavni dio ovog Pravilnika i čini Prilog III, i to poštom ili elektroničkom poštom na adresu zlouporaba.trzista@hanfa.hr.

Zaposlenicima je izričito zabranjeno o činjenici prijave HANFI obavijestiti osobu u čije je ime zadan nalog, vezano uz koji se sumnja na zlouporabu tržištem.

V. ODGOVORNA OSOBA (FUNKCIJA PRAĆENJA USKLAĐENOSTI)

Članak 12.

Osoba odgovorna za nadzor nad provedbom mjera iz ovog Pravilnika je funkcija praćenja usklađenosti (dalje u tekstu: Odgovorna osoba). Odgovorna osoba o rezultatima provedenog nadzora i o stanju u Društvu redovito izvještava Upravu Društva. Nadalje, Odgovorna osoba jedanput godišnje procjenjuje jesu li mjere definirane ovim Pravilnikom za praćenje naloga i transakcija u svrhu otkrivanja i identificiranja naloga i transakcija koji bi mogli predstavljati zlouporabe tržišta, kao i mjere za dostavu prijave sumnjivih naloga i transakcija učinkovite i adekvatne te zaključak svog nalaza dokumentira unutar godišnjeg izvješća o radu.

Odgovorna osoba zadužena je za organizaciju i provedbu edukacije svih zaposlenika Društva s ciljem adekvatne implementacije mjera iz ovog Pravilnik, najmanje jedanput godišnje.

Obavijest o sumnjama na radnje i postupke koji upućuju na zlouporabu tržišta kapitala može biti dostavljena Odgovornoj osobi prije upućivanja obavijesti HANFA-i, posebice u slučaju kada postoji dvojba o tome predstavlja li konkretan nalog ili transakcija zlouporabu tržišta. Odgovorna osoba je u tom slučaju obavezna provjeriti sve činjenice i okolnosti koje bi mogle opravdavati sumnje u zlouporabu tržišta, vodeći se pri donošenju odluke pokazateljima kako su opisani Prilozima I i II.

Obavijest Odgovornoj osobi može biti dostavljena telefonski ili putem elektroničke pošte.

Ako Odgovorna osoba utvrdi da postoji osnovana sumnja na zlouporabu tržištu mora obavijestiti HANFA-u prema obrascu iz Priloga III ovog Pravilnika.

Prije prijave HANFA-i dovoljno je utvrditi osnovanost sumnje uzimajući u obzir elemente koji predstavljaju aktivnosti zlouporabe tržišta, no nije neophodno dokazati njihovu opravdanost.

Ako Odgovorna osoba ne nađe da postoji osnovana sumnja na manipuliranje tržištem nije dužna po obavijesti dalje postupati, međutim o svojoj će odluci putem e-maila ili na drugi odgovarajući način obavijestiti osobu koja joj je prijavila sumnjivu transakciju ili nalog, te ista može sama obavijestiti HANFA-u ako i dalje sumnja da određene radnje i postupci predstavljaju zlouporabu tržišta.

Odgovorna osoba je obvezna čuvati svu dokumentaciju koja joj je upućena kao dokazni materijal i kad utvrdi da postoji osnovana sumnja na zlouporabu tržišta odmah obavijestiti HANFA-u.

VI. ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 13.

Odredbe ovog Pravilnika odnose se na Društvo i njegove zaposlenike te na vezane zastupnike Društva kada je primjenjivo s obzirom na vrstu i opseg poslova koji obavljaju.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu 01.09.2020. i dostupan je zaposlenicima na Intranetu društva.

U Varaždinu, 17. kolovoza 2020.

Snježana Mihinjač Horvat, predsjednica Uprave
Martina Rončević, članica Uprave

PRILOG I.**POVLAŠTENE INFORMACIJE**

1. U skladu s odredbama UREDBE (EU) br. 596/2014, povlaštene informacije obuhvaćaju sljedeće vrste informacija:

- (a) informacije precizne naravi koje nisu objavljene i koje se izravno ili neizravno odnose na jednog ili više izdavatelja ili na jedan ili više financijskih instrumenata te koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno imale značajan utjecaj na cijene tih financijskih instrumenata ili na cijene povezanih izvedenih financijskih instrumenata;
- (b) u odnosu na izvedenice na robu, informacije precizne naravi koje nisu objavljene i koje se izravno ili neizravno odnose na jednu ili više tih izvedenica ili se izravno odnose na povezani promptni ugovor za robu i koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno imale značajan učinak na cijene takvih izvedenica ili povezanih promptnih ugovora za robu i kada je riječ o informacijama za koje se razumno očekuje da će biti objavljene ili koje se moraju objaviti u skladu s pravnim ili regulatornim odredbama na razini Unije ili nacionalnoj razini, pravilima tržišta, ugovorima, praksama ili običajima na relevantnim tržištima robnih izvedenica ili promptnim tržištima;
- (c) u vezi s emisijskim jedinicama ili proizvodima na dražbi koji se na njima temelje, informacije precizne naravi koje nisu objavljene i koje se izravno ili neizravno odnose na jedan ili više financijskih instrumenata, te koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno imale značajan utjecaj na cijene takvih instrumenata ili na cijene povezanih izvedenih financijskih instrumenata;
- (d) za osobe zadužene za izvršavanje naloga koji se odnose na financijske instrumente, one također znače informacije koje je prenio klijent i koje se odnose na naloge klijenta u izvršavanju u vezi s financijskim instrumentima, koje su precizne naravi, izravno se ili neizravno odnose na jednog ili više izdavatelja ili na jedan ili više financijskih instrumenata, i koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno imale značajan utjecaj na cijene tih financijskih instrumenata, cijene povezanih promptnih ugovora za robu ili na cijene povezanih izvedenih financijskih instrumenata.

2. Za potrebe stavka 1. smatra se da su informacije precizne naravi ako se njima ukazuje na niz okolnosti koje postoje ili za koje se razumno može očekivati da će postojati, ili na događaj koji se dogodio ili se razumno može očekivati da će se dogoditi, kada su dovoljno specifične da omogućе zaključivanje o mogućem učinku tog niza okolnosti ili događaja na cijene financijskih instrumenata ili povezanog izvedenog financijskog instrumenta, povezanih promptnih ugovora za robu ili proizvoda na dražbi utemeljenih na emisijskim jedinicama. U tom pogledu u slučaju dugotrajnog procesa čija je svrha uzrokovati ili koji ima za posljedicu određene okolnosti ili određeni događaj, te buduće okolnosti ili taj budući događaj, i također međukoraci tog procesa koji su povezani s uzrokovanjem ili koji imaju za posljedicu te buduće okolnosti ili taj budući događaj, mogu se smatrati preciznim informacijama.

3. Međukorak u dugotrajnom procesu smatra se povlaštenim informacijama ako on sam po sebi zadovoljava kriterije povlaštenih informacija kako je navedeno u ovom članku.

4. Za potrebe stavka 1., informacije koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno imale značajan učinak na cijene financijskih instrumenata, izvedenih financijskih instrumenata, povezanih promptnih ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica znači informacije koje bi razumni ulagatelj vjerojatno iskoristio kao dio temelja za svoju odluku o ulaganju.

PRILOG II.**POKAZATELJI MANIPULATIVNOG PONAŠANJA**

A. POKAZATELJI MANIPULATIVNOG PONAŠANJA POVEZANOG S LAŽNIM ILI OBMANJUJUĆIM SIGNALIMA I DRŽANJEM CIJENA (PRILOG I. ODJELJAK A UREDBE (EU) br. 596/2014) iz Priloga II Delegirane uredbe Komisije EU 2016/522 o dopuni MAR-a

1. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (a) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **u kojoj mjeri zadani nalozi za trgovanje ili izvršene transakcije predstavljaju značajan dio dnevnog volumena transakcija relevantnim financijskim instrumentom, povezanim promptnim ugovorom za robu ili proizvodom na dražbi na temelju emisijskih jedinica, a posebno kada te aktivnosti dovode do značajne promjene njihovih cijena:**

(a) kupnja pozicija, uključujući od strane osoba koje surađuju u tajnosti, financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, na sekundarnom tržištu, nakon uvrštenja na primarnom tržištu kako bi se cijena postavila na umjetnu razinu i stvorio interes drugih ulagača, što se obično, na primjer u kontekstu vlasničkih vrijednosnih papira, naziva suradnjom u tajnosti na prodajnom tržištu nakon inicijalne javne ponude (IPO) na kojem sudjeluju osobe koje surađuju u tajnosti. Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. neuobičajena koncentracija transakcija i/ili naloga za trgovanje, neovisno o tome je li općenita, od strane samo jedne osobe koja upotrebljava jedan ili različite račune, ili od strane ograničenog broja osoba;

ii. transakcije ili nalozi za trgovanje bez bilo kojeg drugog očitog opravdanja osim u svrhu povećanja cijene trgovanja ili povećanja volumena trgovanja, odnosno blizu referentne točke tijekom dana trgovanja, na primjer prilikom otvaranja ili blizu zatvaranja;

(b) transakcije ili nalozi za trgovanje izvršavaju se na način da se stvaraju prepreke financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica tako što cijene padaju ispod ili rastu iznad određene razine, uglavnom kako bi se izbjegle negativne posljedice koje proizlaze iz promjena cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se uobičajeno naziva „stvaranje donje ili gornje granice strukture cijene“. Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju ili bi mogli imati učinak povećanja, smanjenja ili održavanja cijene tijekom dana koji prethode izdavanju, opcijском otkupu ili isteku povezane izvedenice ili konvertibilnog instrumenta;

ii. transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju ili bi mogli imati učinak povećanja ili smanjenja ponderirane prosječne cijene dana ili razdoblja tijekom dnevnog trgovanja;

iii. transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju ili bi mogli imati učinak održavanja cijene odnosnog financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica ispod ili iznad cijene izvršenja ili drugog elementa koji se upotrebljava za određivanje isplate (npr. prepreke) povezane izvedenice na datum isteka;

iv. transakcije na bilo kojem mjestu trgovanja koje imaju ili bi mogle imati učinak izmjene cijene odnosnog financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica na način da se premaši ili ne postigne cijena izvršenja ili drugi element koji se upotrebljava za određivanje isplate (npr. prepreke) povezane izvedenice na datum isteka;

v. transakcije koje imaju ili bi mogle imati učinak izmjene cijene namire financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica kada se ta cijena upotrebljava kao referentna vrijednost ili odrednica, i to u izračunu zahtjeva povezanih s maržom;

(c) unošenje malih naloga za trgovanje kako bi se utvrdila razina skrivenih naloga, a posebno kako bi se procijenilo stanje na zatvorenim platformama, što se uobičajeno naziva „sondiranje“ (engl. ping orders);

(d) izvršenje naloga za trgovanje ili niza naloga za trgovanje kako bi se otkrili nalozi drugih

sudionika, a potom unošenje naloga za trgovanje kako bi se iskoristile pribavljene informacije, što se uobičajeno naziva „lažno predstavljanje“ (engl. phishing).

2. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (b) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **u kojoj mjeri nalozi za trgovanje koje su izdale ili transakcije koje su izvršile osobe sa značajnom kupovnom ili prodajnom pozicijom u financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica dovode do značajnih promjena cijene tog financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica:**

- (a) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (a) ovog odjeljka, koja se obično, na primjer u kontekstu vlasničkih vrijednosnih papira, naziva suradnjom u tajnosti na prodajnom tržištu nakon inicijalne javne ponude na kojem sudjeluju osobe koje surađuju u tajnosti;
- (b) iskorištavanje znatnog utjecaja vladajućeg položaja u pogledu opskrbe ili potražnje za mehanizmima za isporuku financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, kako bi se bitno poremetile, ili vjerojatno poremetile, cijene po kojima druge osobe moraju isporučiti, preuzeti isporuku ili odgoditi isporuku kako bi ispunile svoje obveze, što se obično naziva „istiskivanje zlouporabom vladajućeg položaja“ (engl. abusive squeeze);
- (c) trgovanje ili unošenje naloga za trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja (uključujući unošenje iskaza interesa) u cilju nepropisnog utjecanja na cijenu istog financijskog instrumenta na drugom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se obično naziva „manipulacija među mjestima trgovanja“ (trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja kako bi se nepropisno postavila cijena financijskog instrumenta na drugom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja). Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. izvršenje transakcije, mijenjanje ponuđene i tražene cijene, kada je razlika između cijene ponude i potražnje čimbenik u određivanju cijene bilo koje druge transakcije, neovisno o tome odvija li se to na istom mjestu trgovanja;

ii. pokazateljima utvrđenima u točki 1. podtočki (b) podtočkama i., iii., iv. i v. ovog odjeljka;

- (d) trgovanje ili unošenje naloga za trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja (uključujući unošenje iskaza interesa) u cilju nepropisnog utjecanja na cijenu povezanog financijskog instrumenta na drugom ili istom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se obično naziva „manipulacija među proizvodima“ (trgovanje financijskim instrumentom kako bi se nepropisno postavila cijena povezanog financijskog instrumenta na drugom ili istom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja). Ta se praksa može prikazati i dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem iz točke 1. podtočke (b) podtočaka i., iii., iv. i v. te točke 2. podtočke (c) podtočke i. ovog odjeljka.

3. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (c) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **dovode li izvršene transakcije do promjene u stvarnom vlasništvu financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili drugog proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica:**

- (a) sklapanje aranžmana za prodaju ili kupnju financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, ako nema promjene materijalnog interesa ili tržišnog rizika ili ako se materijalni interes ili tržišni rizik prenose među osobama koje djeluju usklađeno ili koje surađuju u tajnosti, što se obično naziva „fiktivna trgovanja“ (engl. wash trades). Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. neuobičajeno ponavljanje transakcije među malim brojem osoba tijekom određenog razdoblja;

ii. transakcije ili nalozi za trgovanje kojima se mijenja ili može izmijeniti vrijednost pozicije bez istovremenog smanjenja/povećanja veličine pozicije;

iii. pokazateljem utvrđenim u točki 1. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka;

- (b) izvršenje naloga za trgovanje ili sudjelovanje u transakciji ili nizu transakcija koje su prikazane na sredstvu za javno prikazivanje kako bi se stvorio dojam aktivnosti ili kretanja cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se obično naziva „stvaranje umjetnog dojma o aktivnosti ili

kretanju cijene" (engl. painting the tape). Ta se praksa može prikazati i pokazateljima utvrđenima u točki 1. podtočki (a) podtočki i. i točki 3. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka;

(c) transakcije izvršene kao posljedica unošenja naloga za kupnju i prodaju u isto vrijeme ili gotovo u isto vrijeme, s vrlo sličnom količinom i sličnom cijenom, koje izvršava ista osoba ili različite osobe koje surađuju u tajnosti, što se obično naziva „nepravilno sklopljeni poslovi" (engl. improper matched orders). Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. transakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju ili bi mogli imati učinak određivanja tržišne cijene kada likvidnost ili dubina knjige naloga nije dostatna za utvrđivanje cijene u okviru dnevnog trgovanja;

ii. pokazateljima utvrđenima u točki 1. podtočki (a) podtočki i. te točki 3. podtočki (a) podtočkama i. i ii. ovog odjeljka;

(d) transakcija ili niz transakcija koje su osmišljene u svrhu prikrivanja vlasništva nad financijskim instrumentom, povezanim promptnim ugovorom za robu ili proizvodom na dražbi na temelju emisijskih jedinica kršenjem zahtjeva u pogledu objavljivanja na način da se financijski instrument, povezani promptni ugovor za robu ili proizvod na dražbi na temelju emisijskih jedinica drži u ime osobe ili osoba koje surađuju u tajnosti. Objavljivanjima se dovodi u zabludu u pogledu osobe koja uistinu drži financijski instrument, povezani promptni ugovor za robu ili proizvod na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se obično naziva „prikrivanje vlasništva". Ta se praksa može prikazati i pokazateljem opisanim u točki 3. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka.

4. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (d) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno u **kojoj mjeri zadani nalozi za trgovanje ili izvršene transakcije ili otkazani nalozi obuhvaćaju izmjenu pozicija u kratkom razdoblju i predstavljaju značajan dio dnevnog volumena transakcija relevantnim financijskim instrumentom, povezanim promptnim ugovorom za robu ili proizvodom na dražbi na temelju emisijskih jedinica te bi se mogli povezati sa značajnim promjenama cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica:**

(a) praksa utvrđena u točki 3. podtočki (b) ovog odjeljka, koja se obično naziva „stvaranje umjetnog dojma o aktivnosti ili kretanju cijene" (engl. painting the tape);

(b) praksa utvrđena u točki 3. podtočki (c) ovog odjeljka, koja se uobičajeno naziva „nepravilno sklopljeni poslovi" (engl. improper matched orders);

(c) zauzimanje duge pozicije u financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica, a potom poduzimanje daljnje aktivnosti kupnje i/ili širenje obmanjujućih pozitivnih informacija o tom financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica u cilju povećanja cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica privlačenjem drugih kupaca. Kada cijena dosegne umjetno visoku razinu, prodaje se duga pozicija koja se drži, što se uobičajeno naziva „umjetno povećanje cijene i prodaja" (engl. pump and dump);

(d) zauzimanje kratke pozicije u financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica, a potom poduzimanje daljnje aktivnosti prodaje i/ili širenje obmanjujućih negativnih informacija o tom financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica u cilju smanjenja cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica privlačenjem drugih prodavatelja. Kada cijena padne, prodaje se pozicija koja se drži, što se uobičajeno naziva „obezvrjeđenje i unovčenje" (engl. trash and cash);

(e) unošenje velikog broja naloga za trgovanje i/ili otkazivanje i/ili ažuriranje naloga za trgovanje radi stvaranja nesigurnosti za druge sudionike, usporavanja njihovih postupaka i/ili prikrivanja vlastite strategije, što se uobičajeno naziva „bombardiranje kotacijama" (engl. quote stuffing);

(f) unošenje naloga za trgovanje ili niza naloga za trgovanje, ili izvršenje transakcija ili niza transakcija, kojima će se vjerojatno pokrenuti ili pojačati trend i potaknuti druge sudionike da ubrzaju ili prošire taj trend kako bi se stvorila prilika za zatvaranje ili otvaranje pozicije po povoljnoj cijeni, što se obično naziva „zapaljenje" (engl. momentum ignition). Ta se praksa može prikazati i visokim omjerom otkazanih naloga (npr. omjer naloga i trgovanja) koji se može kombinirati s omjerom volumena (npr. broj financijskih instrumenata po nalogu).

5. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (e) Uredbe (EU) br. 596/2014

odnosno **u kojoj su mjeri zadani nalozi za trgovanje ili izvršene transakcije koncentrirani unutar kratkog vremenskog raspona tijekom dnevnog trgovanja i dovode do promjene cijene koja je sljedom toga promijenila smjer kretanja:**

- (a) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (b) ovog odjeljka, koja se obično naziva „stvaranje donje ili gornje granice u strukturi cijene“;
 - (b) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (c) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među mjestima trgovanja“ (trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja kako bi se nepropisno postavila cijena financijskog instrumenta na drugom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
 - (c) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (d) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među proizvodima“ (trgovanje financijskim instrumentom kako bi se nepropisno postavila cijena povezanog financijskog instrumenta na drugom ili istom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
 - (d) kupovanje ili prodavanje financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, s namjerom u referentno vrijeme dana trgovanja (npr. početak, zaključenje, namira) kako bi se referentna cijena (npr. početna cijena, zaključna cijena, cijena namire) povećala, smanjila ili održala na određenoj razini, što se obično naziva „utjecanje na zaključnu cijenu“ (engl. marking the close). Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:
 - i. unošenje naloga koji predstavljaju znatne volumene u središnju knjigu naloga sustava trgovanja nekoliko minuta prije faze dražbe kada se određuje cijena te otkazivanje tih naloga nekoliko sekundi prije zamrzavanja knjige naloga radi izračuna dražbene cijene kako bi teoretska početna cijena mogla izgledati viša/niša nego bi to inače bio slučaj;
 - ii. pokazateljima utvrđenima u točki 1. podtočki (b) podtočkama i., iii., iv. i v. ovog odjeljka;
 - iii. transakcije koje su izvršene ili nalozi za trgovanje koji su podneseni blizu referentne točke tijekom dana trgovanja i koji zbog svoje veličine u odnosu na tržište jasno imaju znatan utjecaj na ponudu, potražnju, cijenu ili vrijednost;
 - iv. transakcije ili nalozi za trgovanje bez bilo kojeg drugog očitog opravdanja osim u svrhu povećanja/smanjenja cijene ili povećanja volumena trgovanja, i to blizu referentne točke tijekom dana trgovanja, npr. prilikom otvaranja ili blizu zatvaranja;
 - (e) podnošenje višestrukih ili velikih naloga za trgovanje često na jednoj strani knjige naloga radi izvršavanja trgovanja na drugoj strani knjige naloga. Nakon provedbe takvog trgovanja, nalozi za koje ne postoji nikakva namjera da budu izvršeni uklanjaju se, što se obično naziva „uslojavanje i zavaravanje“ (engl. layering and spoofing). Ta se praksa može prikazati i pokazateljem utvrđenim u točki 4. podtočki (f) podtočki i.;
 - (f) praksa utvrđena u točki 4. podtočki (e) ovog odjeljka, koja se obično naziva „bombardiranje kotacijama“ (engl. quote stuffing);
 - (g) praksa utvrđena u točki 4. podtočki (f) ovog odjeljka, koja se obično naziva „zapaljenje“ (engl. momentum ignition).
6. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (f) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **u kojoj mjeri zadani nalozi za trgovanje mijenjaju prikaz najboljih cijena ponude ili potražnje financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, ili u općenitijem smislu prikaz knjige naloga dostupne sudionicima na tržištu, a uklonjeni su prije nego što su izvršeni:**

- (a) unošenje naloga koji se povlače prije izvršenja, što ima ili bi moglo imati učinak davanja obmanjujućeg dojma da postoji ponuda ili potražnja za financijskim instrumentom, povezanim promptnim ugovorom za robu ili proizvodom na dražbi na temelju emisijskih jedinica po toj cijeni, što se obično naziva „davanje naloga bez namjere da ih se izvrši“. Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:
 - i. nalozi za trgovanje umetnuti s takvom cijenom da povećavaju ponudu ili smanjuju potražnju te imaju ili bi mogli imati učinak povećanja ili smanjenja cijene povezanog financijskog instrumenta;
 - ii. pokazateljem utvrđenim u točki 4. podtočki (f) podtočki i. ovog odjeljka;
- (b) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (b) ovog odjeljka, koja se uobičajeno naziva „stvaranje donje ili gornje granice u strukturi cijene“;
- (c) postavljanje razlike između ponudene i tražene cijene na umjetne razine i/ili njezino

održavanje na umjetnim razinama, što se obično naziva pretjeranim razlikama između ponuđene i tražene cijene. Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

- itransakcije ili nalozi za trgovanje koji imaju ili bi mogli imati učinak zaobilaženja zaštitnih mehanizama za trgovanje (npr. ograničenja cijene, ograničenja volumena, parametri razlike između ponuđene i tražene cijene itd.);
- ii. pokazateljem utvrđenim u točki 2. podtočki (c) podtočki i. ovog odjeljka;
- (d) unošenje naloga za trgovanje kojima se povećava potražnja (ili smanjuje ponuda) financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica, što se obično naziva „povećanje potražnje“ (engl. advancing the bid). Ta se praksa može prikazati i pokazateljem utvrđenim u točki 6. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka;
- (e) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (c) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među mjestima trgovanja“ (trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja kako bi se nepropisno postavila cijena financijskog instrumenta na drugom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
- (f) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (d) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među proizvodima“ (trgovanje financijskim instrumentom kako bi se nepropisno postavila cijena povezanog financijskog instrumenta na drugom ili istom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
- (g) praksa utvrđena u točki 5. podtočki (e) ovog odjeljka, koja se uobičajeno naziva „uslojavanje“ (engl. layering) i „zavaravanje“ (engl. spoofing);
- (h) praksa utvrđena u točki 4. podtočki (e) ovog odjeljka, koja se obično naziva „bombardiranje kotacijama“ (engl. quote stuffing);
- (i) praksa utvrđena u točki 4. podtočki (f) ovog odjeljka, koja se uobičajeno naziva „zapaljenje“ (engl. momentum ignition);
- (j) davanje naloga za trgovanje kako bi se privukli drugi sudionici na tržištu koji primjenjuju tradicionalne tehnike trgovanja („spori trgovci“), a potom brzo mijenjanje tih naloga na manje povoljne uvjete, u nadi da će se ostvariti dobit od priljeva naloga za trgovanje koje daju „spori trgovci“, što se obično naziva „zadimljavanje“ (engl. smoking).
7. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka A točke (g) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **u kojoj su mjeri nalozi za trgovanje zadani ili transakcije izvršene u specifično vrijeme ili oko specifičnog vremena u kojem se izračunavaju referentne cijene i cijene namire te vrše vrednovanja, a dovode do promjena cijena koje imaju učinak na te cijene i vrednovanja:**
- (a) praksa utvrđena u točki 5. podtočki (d) ovog odjeljka, koja se obično naziva „utjecanje na zaključnu cijenu“ (engl. marking the close);
- (b) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (a) ovog odjeljka, koja se obično, na primjer u kontekstu vlasničkih vrijednosnih papira, naziva „suradnja u tajnosti na prodajnom tržištu nakon inicijalne javne ponude na kojem sudjeluju osobe koje surađuju u tajnosti“;
- (c) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (b) ovog odjeljka, koja se obično naziva „stvaranje donje ili gornje granice u strukturi cijene“;
- (d) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (c) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među mjestima trgovanja“ (trgovanje na jednom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja kako bi se nepropisno postavila cijena financijskog instrumenta na drugom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
- (e) praksa utvrđena u točki 2. podtočki (d) ovog odjeljka, koja se obično naziva „manipulacija među proizvodima“ (trgovanje financijskim instrumentom kako bi se nepropisno postavila cijena povezanog financijskog instrumenta na drugom ili istom mjestu trgovanja ili izvan mjesta trgovanja);
- (f) sklapanje aranžmana kako bi se izmijenili troškovi povezani s ugovorom za robu, poput osiguranja ili vozarine, s učinkom utvrđivanja cijene namire financijskog instrumenta ili povezanog promptnog ugovora za robu na neuobičajenu ili umjetnu razinu.
8. Praksa utvrđena u točki 2. podtočki (c) ovog odjeljka te navedena i u točki 5. podtočki (c), točki 6. podtočki (e) i točki 7. podtočki (d) ovog odjeljka relevantna je u kontekstu područja primjene Uredbe (EU) br. 596/2014 u pogledu manipuliranja među mjestima.
9. Praksa utvrđena u točki 2. podtočki (d) ovog odjeljka te navedena i u točki 5. podtočki (c), točki 6. podtočki (f) i točki 7. podtočki (e) ovog odjeljka relevantna je u kontekstu područja primjene Uredbe (EU) br. 596/2014 u pogledu manipuliranja među mjestima, uzimajući u obzir da cijena ili vrijednost financijskog instrumenta može ovisiti o cijeni ili vrijednosti drugog financijskog

instrumenta ili promptnog ugovora za robu ili imati učinak na cijenu ili vrijednost drugog financijskog instrumenta ili promptnog ugovora za robu.

B. POKAZATELJI MANIPULATIVNOG PONAŠANJA POVEZANI S UPOTREBOM FIKTIVNIH POSTUPAKA ILI SVAKOG DRUGOG OBLIKA OBMANE ILI PRIJEVARE (PRILOG I. ODJELJAK B UREDBE (EU) br. 596/2014)

1. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka B točke (a) Uredbe (EU) br. 596/2014 odnosno **prethodi li zadanim nalogima za trgovanje ili izvršenim transakcijama, ili slijedi nakon njih, širenje neistinitih ili obmanjujućih informacija od strane istih osoba koje su naloge zadale ili transakcije izvršile ili osoba povezanih s njima:**

- (a) širenje lažnih ili obmanjujućih informacija putem medija, uključujući i internet, ili nekim drugim načinom, koje rezultira ili bi moglo rezultirati kretanjem cijene financijskog instrumenta, povezanog promptnog ugovora za robu ili proizvoda na dražbi na temelju emisijskih jedinica u smjeru koji je povoljan za poziciju koju drži ili za transakciju koju planira osoba, ili više njih, koja je zainteresirana za širenje informacija;
- (b) otvaranje pozicije u financijskom instrumentu, povezanom promptnom ugovoru za robu ili proizvodu na dražbi na temelju emisijskih jedinica i zatvaranje takve pozicije neposredno nakon objavljivanja i isticanja dugog razdoblja držanja ulaganja, što se obično naziva „otvaranje pozicije i neposredno zatvaranje nakon njezina objavljivanja javnosti“;
- (c) praksa utvrđena u odjeljku 1. točki 4. podtočki (c), koja se obično naziva „umjetno povećanje cijene i prodaja“ (engl. pump and dump). Ta se praksa može prikazati i sljedećim dodatnim pokazateljima manipuliranja tržištem:

i. širenje vijesti putem medija koje su povezane s povećanjem (ili smanjenjem) kvalificiranog udjela prije ili ubrzo nakon neuobičajenog kretanja cijene financijskog instrumenta;

ii. pokazateljem utvrđenim u odjeljku 1. točki 5. podtočki (d) podtočki i.:

- (d) praksa utvrđena u odjeljku 1. točki 4. podtočki (d), koja se obično naziva „obezvrjeđenje i unovčenje“ (engl. trash and cash). Ta se praksa može prikazati i pokazateljima utvrđenima u odjeljku 1. točki 5. podtočki (d) podtočki i. i točki 1. podtočki (c) podtočki i. ovog odjeljka;
- (e) praksa utvrđena u odjeljku 1. točki 3. podtočki (d), koja se obično naziva „prikriivanje vlasništva“;
- (f) kretanje ili skladištenje stvarne robe, što bi moglo stvoriti obmanjujući dojam o ponudi, potražnji, cijeni ili vrijednosti robe ili predmeta isporuke u financijskom instrumentu ili povezanom promptnom ugovoru za robu;
- (g) kretanje praznog teretnog broda, što bi moglo stvoriti lažni ili obmanjujući dojam o ponudi, potražnji, cijeni ili vrijednosti robe ili predmeta isporuke u financijskom instrumentu ili povezanom promptnom ugovoru za robu.

2. Prakse kojima se određuje pokazatelj iz Priloga I. odjeljka B točke (b) Uredbe (EU) br. 596/2014 **zadaju li naloge za trgovanje ili izvršavaju li transakcije osobe prije ili nakon što te iste osobe ili osobe povezane s njima izrade ili prošire preporuke za ulaganje koje su netočne, pristrane ili očito pod utjecajem materijalnih interesa:**

- (a) praksa utvrđena u točki 1. podtočki (a) ovog odjeljka. Ta se praksa može prikazati i unošenjem naloga za trgovanje ili transakcija prije ili ubrzo nakon što sudionik na tržištu ili osobe za koje se javno zna da su povezane s tim sudionikom na tržištu izrade ili prošire istraživanja ili preporuke za ulaganje koji su suprotni od javno dostupnih istraživanja i preporuka;
- (b) praksa utvrđena u odjeljku 1. točki 4. podtočki (c), koja se obično naziva „umjetno povećanje cijene i prodaja“ (engl. pump and dump). Ta se praksa može prikazati i pokazateljem utvrđenim u točki 2. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka;
- (c) praksa utvrđena u odjeljku 1. točki 3. podtočki (d), koja se obično naziva „obezvrjeđenje i unovčenje“ (engl. trash and cash). Ta se praksa može prikazati i pokazateljem utvrđenim u točki 2. podtočki (a) podtočki i. ovog odjeljka.

PRILOG III.**PREDLOŽAK PRIJAVE SUMNJIVIH TRANSAKCIJA I NALOGA**

ODJELJAK 1. – IDENTITET SUBJEKTA/OSOBE KOJA PODNOSI PRIJAVU SUMNJIVIH TRANSAKCIJA I NALOGA	
Osobe koje u okviru svojeg posla dogovaraju ili izvršavaju transakcije/Tržišni operateri i investicijska društva koji upravljaju mjestom trgovanja – Navesti u oba slučaja:	
Ime fizičke osobe	[Ime (imena) i prezime (prezimena) fizičke osobe koja je u okviru subjekta koji podnosi prijavu zadužena za podnošenje prijave sumnjivih transakcija i naloga.]
Položaj u subjektu koji podnosi prijavu	[Položaj fizičke osobe koja je u okviru subjekta koji podnosi prijavu zadužena za podnošenje prijave sumnjivih transakcija i naloga.]
Naziv subjekta koji podnosi prijavu	[Puni naziv subjekta koji podnosi prijavu, uključujući za pravne osobe: —pravni oblik kako je naveden u registru države u skladu s čijim je pravom osnovan, ako je primjenjivo, te —oznaku identifikatora pravne osobe (LEI) u skladu s normom ISO 17442, ako je primjenjivo.]
Adresa subjekta koji podnosi prijavu	[Puna adresa (npr. ulica, broj, poštanski broj, grad, savezna država/pokrajina) i država.]
Svojstvo u kojem subjekt djeluje u vezi s nalogima ili transakcijama koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem	[Opis svojstva u kojem je subjekt koji podnosi prijavu djelovao u vezi s nalogima ili transakcijom transakcijama koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem, npr. izvršavanje naloga za račun klijenata, trgovanje za vlastiti račun, upravljanje mjestom trgovanja, sistematski internalizator.]
Vrsta aktivnosti trgovanja (održavanje tržišta, arbitraža itd.) i vrsta instrumenata kojima se trguje (vrijednosni papiri, izvedenice itd.) po subjektu koji podnosi prijavu.	(Ako je dostupno)
Odnos s osobom o kojoj se podnosi prijava sumnjivih transakcija i naloga	[Opis dogovora, okolnosti ili odnosa korporativne, ugovorne ili organizacijske naravi]
Kontakt za dodatni zahtjev za informacije	[Osoba za kontakt u okviru subjekta koji podnosi prijavu za dodatni zahtjev za informacije o ovoj prijavi (npr. službenik nadležan za usklađenost) te relevantni podaci za kontakt:

	<ul style="list-style-type: none">– ime (imena) i prezime (prezimana),– položaj osobe za kontakt u okviru subjekta koji podnosi prijavu,– službena adresa e-pošte.]
ODJELJAK 2. – TRANSAKCIJA/NALOG	
Opis financijskog instrumenta:	<p>[Opisati financijski instrument koji je predmet prijave sumnjivih transakcija i naloga, navodeći:</p> <ul style="list-style-type: none">– puni naziv ili opis financijskog instrumenta,– identifikacijsku oznaku instrumenta kako je definirana u Delegiranoj uredbi Komisije donesenoj u skladu s člankom 26. Uredbe (EU) br. 600/2014, ako je primjenjivo, ili ostale oznake,– vrstu financijskog instrumenta u skladu s taksonomijom koja se koristi za klasifikaciju financijskog instrumenta i povezane oznake (oznaka CFI u skladu s normom ISO 10962).] <p>[Dodatni elementi za naloge i transakcije koji se odnose na OTC izvedenice (Popis podataka u nastavku nije iscrpan)</p> <ul style="list-style-type: none">– Utvrditi vrstu OTC izvedenice (npr. ugovori o razlici (CFD), ugovori o razmjeni, ugovori o razmjeni na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza (CDS) te OTC opcije) primjenom vrsta iz članka 4. stavka 3. točke (b) Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1247/2012.– Opisati obilježja OTC izvedenice, uključujući najmanje sljedeće, ako je relevantno za određenu vrstu izvedenice:<ul style="list-style-type: none">– nominalni iznos (nominalna vrijednost),– valutu u kojoj je iskazana cijena,– datum dospjeća,– (cjenovnu) premiju,– kamatnu stopu.– Opisati najmanje sljedeće, ako je relevantno za određenu vrstu OTC izvedenice:<ul style="list-style-type: none">– maržu, plaćanje unaprijed i nominalni iznos ili vrijednost odnosno financijskog instrumenta,

	<ul style="list-style-type: none"> —uvjete transakcije, kao što su izvršna cijena, uvjeti ugovora (npr. dobitak ili gubitak zbog razlike u cijeni po kretanju ponude). —Opisati odnosni financijski instrument OTC izvedenice navodeći: <ul style="list-style-type: none"> —puni naziv odnosnog financijskog instrumenta ili opis financijskog instrumenta, —identifikacijsku oznaku instrumenta kako je definirana u Delegiranoj uredbi Komisije koja će biti donesena u skladu s člankom 26. Uredbe (EU) br. 600/2014, ako je primjenjivo, ili ostale oznake, —vrstu financijskog instrumenta u skladu s taksonomijom koja se koristi za klasifikaciju financijskog instrumenta i povezane oznake (oznaka CFI u skladu s normom ISO 10962).]
Datum i vrijeme transakcija ili naloga koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem	[Navesti datum (datume) i vrijeme (vremena) naloga ili transakcija uz navođenje vremenske zone.]
Tržište na kojem su se nalog ili transakcija izvršili	<p>[Navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> —naziv ili oznaku za identifikaciju mjesta trgovanja, sistematskog internalizatora ili organizirane trgovinske platforme izvan Unije gdje je nalog predan i transakcija izvršena, kako je definirano u skladu s Delegiranom uredbom Komisije donesenom u skladu s člankom 26. Uredbe (EU) br. 600/2014, ili —ako nalog nije predan ili transakcija nije izvršena ni na jednom od prethodno navedenih mjesta, navesti „izvan mjesta trgovanja“.]
Mjesto (država)	<p>[Puni naziv države i dvoznamenkasta oznaka države u skladu s normom ISO 3166-1.]</p> <p>[Navesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> — gdje je nalog predan (ako je dostupno), — gdje je nalog izvršen.]
Opis naloga ili transakcije	<p>[Opisati najmanje sljedeća obilježja naloga ili transakcija koji se prijavljuju</p> <ul style="list-style-type: none"> —referentni broj transakcije/referentni broj naloga (ako je primjenjivo), — datum i vrijeme namire,

	<ul style="list-style-type: none">– kupovna cijena/prodajna cijena,–obujam/količina financijskih instrumenata [Ako postoje višestruki nalozi ili transakcije koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem, pojedinosti o cijenama i obujmima tih naloga i transakcija mogu se nadležnom tijelu dostaviti u prilogu prijave sumnjivih transakcija i naloga.],–informacije o podnošenju naloga, uključujući najmanje sljedeće:<ul style="list-style-type: none">–vrstu naloga (npr. „kupnja uz ograničenje od x EUR“),–način predaje naloga (npr. elektronička knjiga naloga),– vrijeme predaje naloga,– osoba koja je stvarno predala nalog,– osoba koja je stvarno primila nalog,– sredstva kojima je izvršen prijenos naloga.–Informacije o povlačenju ili izmjeni naloga (ako je primjenjivo):<ul style="list-style-type: none">– vrijeme izmjene ili povlačenja,– osoba koja je izmijenila ili povukla nalog,–priroda izmjene (npr. promjena cijene ili količine) te opseg izmjene, [Ako postoje višestruki nalozi ili transakcije koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem, pojedinosti o cijenama i obujmima tih naloga i transakcija mogu se nadležnom tijelu dostaviti u prilogu prijave sumnjivih transakcija i naloga.]–sredstva za izmjenu naloga (npr. e-poštom, telefonom itd.).]
--	--

ODJELJAK 3. –

OPIS PRIRODE SUMNJE

Priroda sumnje	<p>[Navesti vrstu povrede koju bi prijavljeni nalozi ili transakcije mogli predstavljati:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipuliranje tržištem, – trgovanje na temelju povlaštenih informacija, – pokušaj manipuliranja tržištem, –pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija.]
Razlozi za sumnju	<p>[Opisati aktivnost (transakcije i nalozi, način predaje naloga ili izvršenja transakcije te obilježja naloga i transakcija zbog kojih su sumnjivi) te kako je osoba koja podnosi prijavu primijetila slučaj i navesti razloge za sumnju.</p> <p>Kao popis smjernica koji nije iscrpan, opis može uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> –za financijske instrumente uvrštene za trgovanje/kojima se trguje na mjestu trgovanja, opis prirode interakcije knjige naloga/transakcija koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem, –za OTC izvedenice, pojedivosti o transakcijama ili predanim nalogima po odnosnoj imovini te informacije o svakoj mogućoj poveznici između transakcija po odnosnoj imovini na tržištu novca i prijavljenih transakcija s OTC izvedenicom.]
<p>ODJELJAK 4. –</p> <p>IDENTITET OSOBE ČIJI BI NALOZI ILI TRANSAKCIJE MOGLI PREDSTAVLJATI TRGOVANJE NA TEMELJU POVLAŠTENIH INFORMACIJA, MANIPULIRANJE TRŽIŠTEM ILI POKUŠAJ TRGOVANJA NA TEMELJU POVLAŠTENIH INFORMACIJA ILI MANIPULIRANJA TRŽIŠTEM („SUMNJIVA OSOBA“)</p>	
Ime	<p>[Za fizičke osobe: ime (imena) i prezime (prezimana).]</p> <p>[Za pravne osobe: puni naziv, uključujući pravni oblik kako je naveden u registru države u skladu s čijim je pravom osnovana, ako je primjenjivo, te identifikator pravne osobe (LEI) u skladu s normom ISO 17442, ako je primjenjivo.]</p>
Datum rođenja	<p>[Samo za fizičke osobe.]</p> <p>[gggg-mm-dd]</p>
Nacionalni identifikacijski broj (ako je primjenjivo)	<p>[Ako je primjenjivo u dotičnoj državi članici.]</p> <p>[Broj i/ili tekst]</p>
Adresa	<p>[Puna adresa (npr. ulica, broj, poštanski broj, grad, savezna država/pokrajina) i država.]</p>

<p>Informacije o radnom odnosu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Mjesto — Položaj 	[Informacije o radnom odnosu sumnjive osobe, iz unutarnjih izvora informacija dostupnih subjektu koji podnosi prijavu (npr. dokumentacija o računu u slučaju klijenata, informacijski sustav o osoblju u slučaju zaposlenika subjekta koji podnosi prijavu).]
Broj (brojevi) računa	[Brojevi novčanih računa i računa vrijednosnih papira, svih povezanih računa ili svake punomoći po računu koju ima sumnjivi subjekt/sumnjiva osoba.]
Identifikator klijenta u okviru prijavljivanja transakcija u skladu s Uredbom (EU) br. 600/2014 o tržištima financijskih instrumenata (ili bilo koja druga identifikacijska oznaka)	[U slučaju sumnjive osobe koja je klijent subjekta koji podnosi prijavu.]
Odnos s izdavateljem predmetnog financijskog instrumenta (ako je primjenjivo i ako je poznato)	[Opis dogovora, okolnosti ili odnosa korporativne, ugovorne ili organizacijske naravi]
ODJELJAK 5. – DODATNE INFORMACIJE	
Opće ili sve druge informacije koje subjekt koji podnosi prijavu smatra bitnim za prijavu	
<p>[Sljedeći popis nije iscrpan.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Položaj sumnjive osobe (npr. mali ulagatelj, institucije); — Priroda intervencije sumnjivog subjekta/sumnjive osobe (za vlastiti račun, za račun klijenta, ostalo); — Veličina portfelja sumnjivog subjekta/osobe; — Datum početka poslovnog odnosa s klijentom, ako je sumnjivi subjekt/sumnjiva osoba klijent osobe koja podnosi prijavu/subjekta koji podnosi prijavu; — Vrsta aktivnosti odjela za trgovanje sumnjivog subjekta, ako je dostupna; — Obrasci trgovanja sumnjivog subjekta/sumnjive osobe. Kao smjernice, slijede primjeri informacija koje mogu biti korisne: <ul style="list-style-type: none"> — navike u pogledu trgovanja sumnjivog subjekta/sumnjive osobe u smislu uporabe poluge i kratke prodaje i učestalosti te uporabe, — usporedivost veličine prijavljenog naloga/transakcije i prosječne veličine naloga i transakcija koje je sumnjivi subjekt/sumnjiva osoba podnijela i izvršila u proteklih 12 mjeseci, — navike sumnjivog subjekta/sumnjive osobe u smislu izdavatelja čijim je vrijednosnim papirima trgovala ili vrste financijskih instrumenata kojim je trgovala u proteklih 12 mjeseci, a posebno je li prijavljeni nalog/transakcija povezana s izdavateljem čijim je vrijednosnim papirima sumnjivi subjekt/sumnjiva osoba trgovala u protekloj godini. 	

—Drugi subjekti/osobe za koje se zna da su uključeni u naloge ili transakcije koji bi mogli predstavljati trgovanje na temelju povlaštenih informacija, manipuliranje tržištem ili pokušaj trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem:

— Imena,

—Aktivnost (npr. izvršavanje naloga za račun klijenata, trgovanje za vlastiti račun, upravljanje mjestom trgovanja, sistematskog internalizator itd.).]

ODJELJAK 6. –

PRILOŽENA DOKUMENTACIJA

[Popis popratnih priloga i materijala koji se dostavljaju uz ovu prijavu sumnjivih transakcija i naloga.

Primjeri su takve dokumentacije poruke e-pošte, snimke razgovora, evidencije naloga/transakcija, potvrde, izvješća brokera, punomoći te informacije objavljene u medijima, ako je relevantno.

Kada se detaljne informacije o nalogima/transakcijama iz odjeljka 2. ovog predloška dostavljaju u zasebnom prilogu, navesti naslov tog priloga.]